

Portugal

Generös satsning, ökad användning

Portugals omtalade avkriminalisering av narkotikainnehav har fortsatt starkt politiskt stöd. Resultaten av reformen är bland annat ökad användning av cannabis bland unga, medan det tunga missbruket eventuellt har minskat något. (publicerad i Narkotikafrågan nr 2, 2013)

Text: Pelle Olsson

Beroendeläkaren João Goulão tillhörde den expertgrupp som formulerade Portugals nya drogpolicy 2001. Den innebar förutom avkriminalisering av mindre innehav, en mycket kraftig ökning av resurserna för narkomanvård och drogprevention. Idag är Dr Goulão nationell narkotikasamordnare och generaldirektör för nybildade SICAD, ett statligt verk för narkotikapolitik. Han är dessutom styrelseordförande för EU:s narkotikacenter i Lissabon, EMCDDA.

– Den ekonomiska krisen har drabbat Portugal hårt, säger han. Det innebär nedskärningar på många, många områden, men när det gäller missbruksvården och drogprevention kommer budgeten att var lika stor som tidigare. Politikerna inser att det här är ett viktigt område.

Dr Goulão berättar att kristdemokraterna, som då var i opposition, röstade emot avkriminaliseringen, men har idag, som ett av regeringspartierna (tillsammans med socialdemokraterna) inga planer på att upphäva reformen. Därmed finns det praktiskt taget ingen politisk opinion mot avkriminaliseringen.

– Den enda fråga som regeringen har rest är att sänka gränserna för hur stort innehav man kan ha utan att hamna i en vanlig domstol. Cannabis är mycket starkare nu så regeringen har bett oss titta på om gränsen för cannabisinnehav måste sänkas.

När Narkotikafrågan besökte Lissabon och Portugal 2010 visade statistiken att resultaten av reformen 2001 pekade i lite olika riktningar. Narkomanerna fick mycket bättre hjälp än tidigare, men narkotikaanvändningen hade stigit. Den andel av hela befolkningen som någon gång använt någon narkotika ökade från 7,8 procent 2001 till 12,0 procent 2007. Dock var användningen under de 30 sista dagarna oförändrad på 2,5 procent.

Det finns inga fler data för hela befolkningen sedan 2007. Däremot finns ny statistik för unga. Bland 13-18-åringar ökar cannabisanvändningen mellan 2006 och 2010; från 8,2 till 8,8 procent (använt någon gång) och från 4,5 till 6,1 procent (senaste månaden). Cirka 2 procent har använt kokain och LSD. Det är också en ökning. Övriga droger ligger på samma nivå i den åldergruppen. Den alleuropeiska skolundersökningen, ESPAD visar också en klar ökning för cannabis bland Portugals 15-16-åringar 1999, strax innan avkriminaliseringen, hade 8 procent någon gång använt cannabis, 2011 hade det fördubblats till 16 procent. Europagenomsnittet ökade bara från 16 till 17 procent under samma tid.

Ökningen av cannabisrökningen märks också behandlingsstatistiken. Idag utgör 15,9 procent av alla som söker vård för sina narkotikaproblem av cannabismissbrukare. Den gruppen märktes nästan inte alls tidigare. Goulão menar att det också beror på avrådningskommittéerna (se faktaruta). Tack vare dem fångas problematiska cannabisrökare upp.

– Vi startade en ny frågeundersökning för hela befolkningen under 2012 men siffrorna kommer inte att publiceras förrän i mars, säger Goulão.

Han vill inte spekulera över de kommande resultaten, men man kan se vissa tendenser. Droganvändningen ökar medan de mest problematiska droganvändarna tycks minska något. Samtidigt säger han att de senaste signalerna från dem som arbetar direkt med missbrukarna är att den försämrade ekonomin och ökade arbetslösheten har påverkat dessa bräckliga

personer. Många f.d. missbrukare faller tillbaka i sitt drogberoende efter att ha varit drogfria en längre tid.

När det gäller de narkotikarelaterade dödsfallen visar statistiken motstridiga tendenser. Det lägsta dödstalet sedan reformen var under 2002 sedan steg det kraftigt fram till 2008 för att sedan sjunka igen. Samtidigt har man ändrat sättet att räkna så jämförelser med tidigare år är svåra att göra. Ett nytt fenomen är överdoser av metadon, 8 dödsfall 2010, vilket var ovanligt tidigare.

Faktaruta:

Portugals drogpolitik

Den nya drogpolitiken 2001 innebar bland annat avkriminalisering för innehav av mindre mängd narkotika. Istället för åtal ställdes den som gripits av polisen inför en CDT, Comissão para Dissuasão da Toxicodpendencia (avrådningkommitté). Här utdelas inga straff vid förstagångsbrott men väl förmaningar och information. Den som bedöms vara narkotikaberoende slussas till behandling. Vid ett nytt gripande blir det böter upp till 500 euro (dock aldrig till narkomaner), indraget körkort, restriktioner var man får uppehålla sig etc. Den som bryter mot CDT:s påbud kan hamna i fängelse.

Reformen i drogpolitiken medförde också en mycket kraftig budgetökning för drogprevention och narkomanvård.

Under 2011 ställdes 7388 personer inför en CDT. 1527 hade varit registrerade tidigare och dömdes därför till olika former av sanktioner.

1946 av de nyregistrerade hade inte hunnit få några beslut under året. 674 personer bedömdes vara narkomaner varav 620 gick in i behandling, resten avvek men riskerar sanktioner om de dyker upp på nytt. 3241 var inte narkotikaberoende. Drygt en femtedel av dem behövde inga insatser alls, medan fyra femtedelar fick motiverande samtal under en kortare tid eller slussades till andra sociala hjälpinsatser.